

BUCUREȘTI 1983

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

FILIALA
ARHIVELOR STATULUI
Județul BUZĂU

62258/1983

BUCUREȘTI — 1983

Lucrarea a fost discutată și avizată favorabil
de Comisia științifică pentru probleme arhivis-
tice în ședința din 14 decembrie 1982.

A u t o r i :

**CĂPĂȚÎNĂ PETRE, TUDOSE VENERA
și TĂNASE CONSTANȚA**

Străveche vatră de istorie și civilizație, județul Buzău situat în cotul de curbură a Carpaților, în partea de sud-est a țării, în cîmpia premontană, între paralelele $44^{\circ}50'$ și $45^{\circ}40'$ și meridianele $26^{\circ}15' - 27^{\circ}15'$, își poartă numele de la râul care îl străbate.

Săpăturile arheologice efectuate pe teritoriul județului au scos la iveală numeroase urme ale vieții materiale și spirituale care atestă existența și continuitatea de locuire a populației pe aceste meleaguri.

Poziția geografică, bogățiile solului și subsolului, abundența cursurilor de apă au determinat omul primitiv încă din paleolitic să-și întemeieze așezări pe terasele înalte ale râurilor; dovadă,

descoperirile arheologice din zona de nord-vest a județului (Lapoș) și nord (Sita Buzăului), care atestă prezența comunităților umane în zona de curbură a Carpaților. Cercetările efectuate de arheologi la Sudiți-Gherăseni, Bălănești, Aldeni, Săpoca, Țintești, Largu demonstrează prezența locuitorilor în neolitic, marea majoritate aparținând culturilor Boian, Gumelnița, Aldeni II.

Perioada de trecere la epoca bronzului se caracterizează prin prefaceri în sînul populației neolitice care începe să locuiască în așezări întărite. Săpăturile de la Monteoru, Pietroasa Mică, Cîrlomănești, Gură Sărății, Nenciulești, Racovițeni, Pîrscov, Berca, Homești, demonstrează o intensă arie de locuire. În localitatea Sărata Monteoru au fost descoperite pentru prima dată în istoria patriei noastre caracteristicile culturii materiale și spirituale a civilizației epocii bronzului din zonă, această stațiune arheologică devenind stațiune eponimă. Purtătorii culturii „Monteoru”, cultură viguroasă, care dăinuiește întreaga epocă a bronzului, au fost tracii.

Din epoca fierului au fost descoperite așezări și cetăți geto-dacice la Izvorul Dulce, Sărata Monteoru, Poșta Cîlnău, Năeni, Gherășani, Săsenii Noi, Homești, Buzău-Crîng, Gruicul Dării, Cîrlomănești. Dintre aceste așezări, se evidențiază, cetatea geto-dacică de la Cîrlomănești pentru frumusețea deosebită al cărei autor necunoscut a redat într-un mod realist reprezentările de oameni, animale, păsări, constituind un unicat în aria de răspîndire a culturii, ea devenind reprezentativă pentru „plastica de tip Cîrlomănești”.

La sfîrșitul secolului al III-lea și în secolul al IV-lea, vestigiile arheologice din localitățile Gura Nișcovului, Izvorul Dulce, Smeeni, Luciu atestă pe lîngă existența unei populații autohtone preponderente, trecerea sau staționarea vremelnică a sarmaților, goților și hunilor.

372 c.m. Scrisoarea guvernatorului roman al Dobrogei, Iunius Sora-
ramus către conducătorul bisericii din Capadocia în care se amîn-
tește de evenimentele petrecute în albia rîului Mousaios.

[illegible]

Deși rămase în afara provinciei Dacia, așezările din bazinul Buzăului și zona colinară au continuat să trăiască și să se dezvolte multe secole în contact direct cu civilizația romană.

Prima mențiune documentară a Buzăului se păstrează în scrisoarea din anul 372 a guvernatorului roman al Dobrogei, Iunius Sorannus către Vasile cel Mare, conducătorul bisericii creștine din Capadocia, care conține mărturii despre unele evenimente petrecute în zona râului Mousaios, vechea denumire a Buzăului, amintind în același timp și de existența la întâlnirea dealului cu câmpia, a unui polis cu același nume.

Descoperiri arheologice importante pentru începuturile feudalismului sînt cele de la Gherăseni, Buzău, Costești, Moisica, Livada, Izvorul Dulce, Breaza și Pietroasele, localitate cunoscută prin descoperirea cunoscutului tezaur „cloșca cu puii de aur” și prin scoaterea la lumină a unui castru cu terme romane, precum și a unor necropole.

Alături de aceste urme de viață materială ca așezările, necropolele, cetățile și descoperirile monetare (dacice, romane, grecești, bizantine, macedonene) probează o vie și înfloritoare activitate economică, constituind totodată mărturii elocvente de continuitate a populației autohtone pe aceste meleaguri și după retragerea armatei romane.

Așezat la întretăierea de drumuri comerciale, beneficiind de traficul care ducea mărfurile orașelor spre Brașov și aducea în schimb produse manufacturiere, Buzăul a avut mari posibilități de dezvoltare ca important târg, chiar înainte de anul 1300. Astfel cronicarul raguzan Giacomo di Pietro Luccari îl enumeră printre primele 5 orașe întemeiate de Negru Vodă ca participant activ la schimburile economice. După constituirea statului feudal Țara Românească, târgul Buzău — reședință de județ — este menționat într-un document emis de cancelaria voievodului muntean, Dan al II-lea, care la 30 ianuarie 1431 intervine și obține ca negustorii din principalele centre ale Țării Românești să poată vinde și cumpăra liber mărfuri din orașele Transilvaniei, în mod

1490. Hrisov de danie de la Ștefan cel Mare.

special din Brașov. Mai târziu, în vremea lui Radu cel Mare, Buzăul devine reședință episcopală, având un rol important în dezvoltarea culturală a orașului și județului. Din punct de vedere politic, partida buzoiană, ajunsă la un grad de putere economică mare, va susține, la tronul Țării Românești, după moartea domnitorului Neagoe Basarab, pe Radu Călugărul și Vlad Vintilă.

O serie de documente atestă dezvoltarea în județul Buzău a meșteșugurilor legate de existența, pe plan local a materiilor prime ca : extragerea și prelucrarea metalelor, a petrolului, cărbunelui, prelucrarea lemnului și a pietrei, morărit, tăbăcărit, care au dus la diversificarea atelierelor meșteșugărești și la înflorirea comercială.

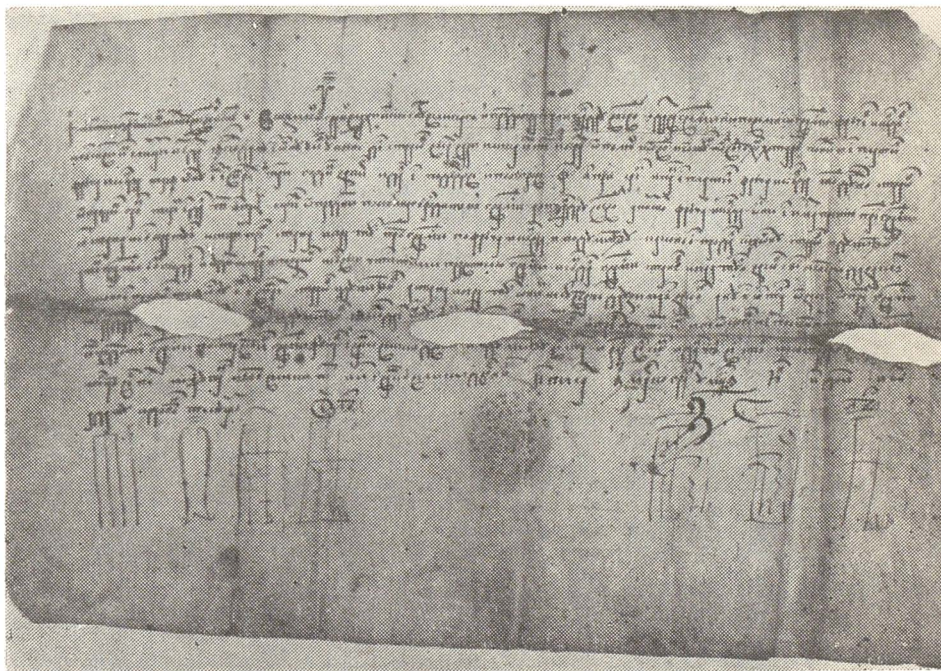
De-a lungul vremurilor, orașul Buzău a fost în multe rînduri prădat, lovit de calamități, jefuit ; a renăscut însă datorită hărniciei și voinței locuitorilor săi de a nu ceda în fața greutăților,

aspect elocvent ilustrat prin plasarea în stema urbei a păsării Phöenix.

Populația județului a participat cu entuziasm la toate evenimentele istorice ale țării. Dintre acestea amintim, revoluția de la 1848, timp în care Buzăul a fost primul oraș de provincie în care s-a înființat o gardă națională. În perioada premergătoare actului de la 24 ianuarie 1859, printre alte numeroase manifestări, unioniștii buzoieni au ținut să-și exprime punctul lor de vedere declarând lui Talleyrand Perigord — delegatul Franței în comisia de informare a celor șapte puteri — că unirea celor două țări într-un singur stat puternic le era „scumpă tuturor“, subliniind faptul că de ea depindea „salvarea unui popor care a fost mult timp martir“. Delegații Buzăului au votat cu hotărâre în 1859 alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Țării Românești. Cu același elan patriotic au susținut și mai târziu, toate evenimentele istorice, înscrise în cartea de aur a țării, cu jertfe nenumărate, ca independența României în 1877 și desăvârșirea statului național unitar în 1918. La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, ca urmare a apariției relațiilor de producție capitaliste și preluând vechile tradiții progresiste se dezvoltă proletariatul a cărui maturizare politico-ideologică a fost rezultatul existenței în această zonă a unei puternice mișcări socialiste. În perioada ce a premers făuririi Partidului Comunist Român, în Buzău au avut loc mai multe întruniri prin care muncitorii au hotărât ca la Congresul din 8 mai 1921 să fie reprezentați prin N. Boiangiu și Ioan Popescu.

Greutățile provocate de criza economică din 1929—1933, conjugate cu nemulțumirile populației în timpul dictaturii regale și a celei militaro-fasciste au intensificat procesul de radicalizare a maselor populare din această zonă.

În județul Buzău lupta maselor pentru ieșirea României din războiul antisovietic s-a manifestat sub diferite forme: greve, sabotaje ca cel din 11 iulie 1942 de la Saturn-Buzău, când au fost dinamitate peste 200 vagoane de muniții și însemnate canti-

1582 iunie 8. Hrisovul lui Mihnea vv., domnitorul Țării Românești prin care întărește stăpînirea asupra unei ocine lui Frăcea și Cînda în satul Poene.

tăți de benzină ale depozitului german de carburanți și s-a împletit cu revendicările economice, nesupunerea tinerilor la încorporare, lipsa de la serviciu.

Populația buzoiană a participat cu însuflețire la înfrîngerea trupelor germane după declanșarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă; demne de semnalat sînt acțiunile ca cea de la Cilibia — Tăbărăști, soldată cu deraierea unui tren german și de la Bozioru, Albești, Stîlpu, Pogoanele, Brădeanu unde a avut loc dezarmarea de către populația civilă din comună a unei coloane germane.

Cu un deosebit avînt s-au angajat în activitatea de refacere economică muncitorii buzoieni, care au depus eforturi uriașe pentru repunerea în funcțiune a mașinilor, instalațiilor și sporirea producției. Masele țărănești din județ la chemarea partidului au trecut la preluarea pămînturilor moșierilor, acționînd sub îndemnul „Nici-o palmă de pămînt să nu rămînă nelucrată”.

Înaintînd pe calea deschisă de actul istoric de la 23 August 1944, județul Buzău a cunoscut profunde transformări înnoitoare în toate domeniile vieții economice, sociale și culturale.

Punînd în centrul politicii sale economice industrializarea rapidă a țării, pe baza unei tehnici moderne, Partidul Comunist Român a acordat în anii construcției socialiste o atenție deosebită repartizării armonioase a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării ceea ce a avut drept rezultat o dezvoltare impetuoasă a acestora.

Ca efect al acestei politici producția industrială a județului a fost în 1979 de 59 de ori mai mare decît în 1938 iar cea agricolă de patru ori mai mare.

Investițiile pentru dezvoltarea județului au crescut an de an, ele fiind în 1978 de 27 ori mai mari decît în 1950, iar personalul muncitor din județ a crescut de 4,6 ori în 1979 față de 1950.

Prin realizarea în 1976, a unei producții industriale de 10,9 miliarde lei, Buzăul a înfăptuit în perioada 1976—1980, unul din obiectivele majore stabilite de Congresul al XI-lea al partidului care consta în realizarea în fiecare județ pînă la finele anului 1980, a unei producții de cel puțin 10 miliarde lei. Urmînd directivele Congresului al XII-lea al partidului de creștere în ritmuri înalte a producției industriale și agricole, Buzăul s-a situat printre județele fruntașe ale țării privind producția de: aparate de cale, electrozi de sudură, garnituri de frînă și etanșare, geamuri trase, zahăr, ulei comestibil, floarea soarelui, grîu și porumb.

1765 iunie 4. Hrisovul de danie al lui Grigore Ghica vv., domnitorul Țării Românești, dat mănăstirii Ciolanu.

Tradiții privind păstrarea documentelor au existat la Buzău încă din feudalism. O dată cu înființarea episcopiei a crescut și preocuparea pentru păstrarea documentelor care atestau proprietatea acestora asupra unor terenuri întinse.

Acestor „arhive” ale episcopiei li se adaugă „arhivele la destinar” păstrate de diferite persoane — boieri, târgoveți, negustori, moșneni ca și arhivele mănăstirilor și schiturilor. În secolul al XVIII-lea se practica în județ sistemul transcrierii actelor în condici, ceea ce a făcut ca informațiile cuprinse în documentele originale, pierdute mare parte din ele, să fie transmise generațiilor de azi prin intermediul acestora.

La 1 mai 1831 și la 1 ianuarie 1832 se înființează la București și Iași Arhivele Statului. Documentele create în fostele județe — Buzău și Râmnicu Sărat — treceau sub jurisdicția Arhivei Statului din Țara Românească.

În același timp, Vornicia Țării Românești trimitea Ocîrmuirii județelor Buzău și Râmnicu Sărat instrucțiuni privind constituirea, evidența dosarelor, primirea și expedierea corespondenței.

Cu toate că nu s-au aplicat prevederile legii din 1872, de înființare a unei arhive județene, a existat totuși interes din partea autorităților administrative judecătorești pentru constituirea dosarelor și pentru evidența acestora.

Prin prevederile legii din 1925, datorită caracterului lor larg, progresist se stipula printre altele că Arhivele Statului preiau spre păstrare permanentă documentele de valoare existente la instituții și persoane fizice.

Pentru aceasta autoritățile trebuiau să depună la arhivă toate documentele după 30 de ani de la crearea lor. Instituțiile județene buzoiene conformându-se noilor acte normative au dovedit preocupare în organizarea arhivelor proprii.

➤ Filiala Arhivelor Statului Buzău a luat ființă la 1 aprilie 1945 sub denumirea de Direcțiune Regională. În adresa filialei trimisă Prefecturii județului Buzău se sublinia importanța culturală și juridică a arhivei : ... „Din dorința de a da o mai mare posibi-

litate de dezvoltare mișcării culturale din orașul Buzău și a veni în mai mare sprijin pentru interesele juridice și civile ale cetățenilor, am dispus înființarea unei direcțiuni regionale a Arhivelor Statului, jurisdicția acestei direcțiuni va fi peste județele Buzău, Râmnicu Sărat, Brăila“... Noua instituție înființată la Buzău a fost popularizată imediat prin presă și prin publicațiile prefecturii din cele 3 județe.

Astfel ziarul local „Chemarea Buzăului“ din 8 iulie 1945 publica un articol în care sublinia importanța și preocupările instituției create menționînd că :... „o arhivă nu este un depozit de hîrtie veche, ci în primul rînd, este o instituție științifică care servește instituțiilor statului“.

Deși unitatea din Buzău a Arhivelor Statului se considera înființată la 1 aprilie 1945, după prevederile bugetare și-a putut găsi cu mare greutate un sediu provizoriu într-o sală a bibliotecii Episcopiei din Buzău, iar la data de 10 iulie 1945 s-a mutat într-un sediu în strada General Iarca, nr. 6.

În 1951 se înființează la Râmnicu Sărat un depozit de arhivă care a devenit nucleul viitoarei filiale ce își începe activitatea în 1953.

Ca urmare a reorganizării administrative din 1952, în toamna aceluiași an, unitatea buzoiană a devenit filială în cadrul Serviciului regional al Arhivelor Statului Ploiești, desfășurîndu-și activitatea asupra unor raioane administrative, iar din 1968 devine filială în cadrul Direcției generale a Arhivelor Statului din București.

Către sfîrșitul anului 1967, filialei din Buzău i s-au încredințat și documentele păstrate de filiala Râmnicu Sărat, care și-a încetat activitatea în februarie 1968 în urma unei noi reorganizări administrative.

Ca o expresie a grijii pe care partidul și statul a manifestat-o față de tezaurul documentar al țării concretizată în dotarea filialelor județene cu sedii noi, conform cerințelor arhivisticii moderne, în anul 1973 filiala din Buzău a primit un sediu nou, corespunzător prevederilor regulamentare de păstrare și conservare,

asigurându-se totodată și condiții optime de desfășurare a activității de cercetare.

Pentru a da clădirii un aspect monumental, cu sprijinul Comitetului de cultură și educație socialistă și sub îndrumarea Direcției generale a Arhivelor Statului, pe fațada clădirii s-a aplicat în 1979 un panou-mozaic intitulat : „Din istoria județului Buzău”, conceput și realizat de profesorul buzoian Florin Menzöpol. Lucrarea cuprinde trei registre fiecare reprezentând un moment important al istoriei locale.

Încă de la început prin efortul depus de arhiviști au fost preluate la filială primele fonduri : Primăria orașului Buzău, Prefectura județului Buzău, Episcopia și Tribunalul Buzău, ale căror documente reflectau activitatea socială, politică și culturală a județului.

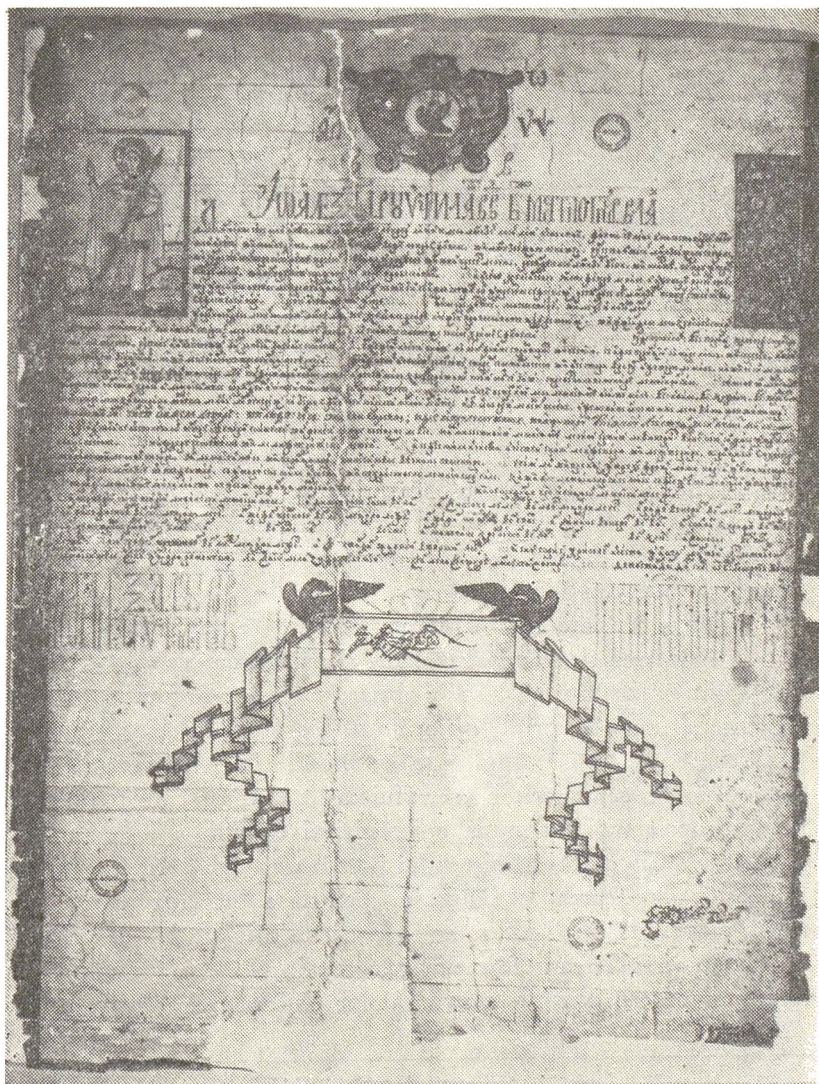
O altă preocupare a Direcțiunii regionale a Arhivelor Statului din Buzău a fost aceea de a-și crea o bibliotecă documentară fapt pentru care s-au făcut toate intervențiile necesare la forul central, la Academia Română și la alte biblioteci.

Scopul constituirii acesteia este evidențiat în adresa trimisă Academiei Române, prin care, cerându-li-se trimiterea de publicații și tipărituri, se arată că erau necesare „pentru a înzestra și a nu lipsi biblioteca acestei arhive de prețioasele tipărituri ale Academiei, spre a le putea pune la îndemîna cercetătorilor din această regiune”. În urma cererii făcute, de la Direcția generală a Arhivelor Statului s-au primit o serie de exemplare din diferite cărți, hărți și periodice.

Preocupări pentru îmbogățirea zestreii arhivistice, au existat încă de la înființarea filialei.

De-a lungul anilor, colectivul filialei și-a desfășurat cu pasiune activitatea de ordonare, inventariere și îmbogățire a tezaurului documentar ajungînd în prezent ca să dețină peste 3500 m.l. arhivă.

Filiala Arhivelor Statului deține un bogat material arhivistic care după specificul organizațiilor și instituțiilor ce le-au creat

1775. Hrisov de danie al lui Alexandru Ipsilanti dat schitului Ciolanu din județul Buzău.

și după conținut se împarte în fonduri 1. administrative, 2. economice, 3. muncă și ocrotiri sociale, 4. sanitare, 5. judecătorești, 6. școlare, 7. culte, 8. colecția registre de stare civilă, 9. colecția de documente.

1. *Fondurile administrative*, importante prin bogăția, varietatea și valoarea informațiilor pe care le dețin, au fost create de prefecturi, primării, preturi, sfaturi populare raionale și comunale. În depozitele filialei se păstrează 180 fonduri administrative, din perioada 1830—1968. Dintre acestea menționăm: Prefectura județului Buzău, Prefectura județului Râmnicu Sărat, Primăria orașului Buzău, Primăria orașului Râmnicu Sărat etc.

Materialele documentare create de aceste instituții conțin date privind organizarea teritorială, arondarea și evoluția administrativă a județelor Buzău și Râmnicu Sărat, a orașelor și țărgurilor, satelor și comunelor. Pe lângă aceste informații documentele consemnează și importante evenimente pe care istoria le-a înregistrat pe teritoriul actual al județului Buzău.

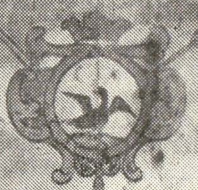
Aspecte variate și interesante referitoare la lupta țăranimii pentru obținerea de pământ, izlazuri și pășuni de care duceau mare lipsă, sînt prezentate pe larg în dosarele acestor fonduri.

Astfel în 1821, printr-un ordin al Vorniciei se cerea urmărirea și prinderea clăcașilor fugiți de pe moșiile boierești, iar în 1869 are loc un proces referitor la „răfuirea” clăcașilor care trebuiau să fie împrăprietăriți pe moșia episcopiei și care nu au fost împrăprietăriți. Circulara Ministerului de Interne din 13 septembrie 1869 cerea aplicarea legii agrare „pentru a nu crea un proletariat românesc la sate”, „care ar fi fost gata oricînd de noi revolte”.

Pentru studierea reformelor agrare din 1921 și 1945, a luptei țăranimii pentru pământ, a rezultatelor obținute, documentele păs-

1784 iunie 1. Hrisovul de danie al lui Mihai Constantin Șușu către schitul Rătești din județul Buzău prin care se întăresc vechile privilegii.

Handwritten notes in the top left corner, including the date "1713" and some illegible text.

Handwritten notes in the top right corner, including the date "1713" and some illegible text.

INIMIKOTACSE INOMETABI

Main body of handwritten text in a cursive script, spanning several lines across the page.

INIMIKOTACSE

INIMIKOTACSE

Handwritten notes in the bottom left corner.

Handwritten notes in the bottom right corner.

trate în fondurile prefecturilor ne permit o bogată investigație privind situația proprietăților agricole din județele Buzău și Râmnic, cu indicarea suprafețelor, a proprietarilor și inventarului agricol ce urma a fi expropriat.

Datele și statisticile existente în documentele de arhivă permit studierea situației țăranilor, a modului în care au fost ajutați cu semințe și unelte agricole după înfăptuirea reformei agrare, timp în care s-a acordat atenție și regiunilor secetoase din țară.

Activitatea comercială a județului Buzău este oglindită în multe dosare de corespondență în care se găsesc listele de prețuri ale mărfurilor, însoțite de numele negustorilor, care dau o imagine completă a târgurilor și piețelor de desfacere existente în acea epocă.

Documentele oferă totodată informații prețioase privind transhumanța păstorilor transilvăneni și a sudiților, exportul buzoian de vite, oferind informații prețioase asupra dezvoltării comerțului de bîlci, vestit în acest sens fiind bîlciul „Drăgaica”.

Deosebit de interesante sînt știrile despre dezvoltarea meșteșugurilor, a morăritului, lemnăritului și a producerii seului necesar fabricării lumînărilor.

În fondurile administrative există o serie de documente care se referă la dezvoltarea Buzăului ca centru industrial, situații privind starea muncitorilor din fabrici. După 1900 se păstrează actele de concesiuni ale unor terenuri petrolifere aparținînd Societăților petroliere.

Principalele probleme economice după 23 August 1944 sînt legate de măsurile luate de stat pentru redresarea întregii economii, controlul asupra producției industriale, naționalizarea principalelor mijloace de producție și trecerea la o economie planificată.

Cercetarea minuțioasă a documentelor din fondurile administrative deținute de filială oferă posibilitatea studierii în amănunțime a principalelor momente ce caracterizează dezvoltarea mișcării muncitorești buzoiene. Astfel, chiar de la începutul secolului.

al XX-lea, documentele ne dau informații privind formarea conștiinței de clasă și organizarea în sindicate a muncitorilor buzoieni, diversificarea formelor de protest ale acestora.

Într-un raport din 10 august 1909 se relatează despre întrunirea din casele lui Răducanu Săpunaru a lucrătorilor ceferiști (60 de participanți). În cuvântul său, unul dintre muncitori, a prezentat „starea rea de mizerie” în care se găseau lucrătorii căilor ferate, nepăsarea conducătorilor, arătând că singurul mijloc de îndreptare era încetarea lucrului, adică greva, „pentru ca astfel cei mari să fie nevoiți a ceda”.

Pentru perioada premergătoare primului război mondial este de remarcat un tabel cu conducătorii mișcării socialiste buzoiene care au luat parte la întrunirea antirăzboinică din 19 iunie 1916, reprezentând un interes deosebit, pentru cunoașterea stării de spirit a populației. Și nu este întâmplător faptul că printre participanți figurau viitorii delegați la Congresul din mai 1921, Nicolae Boiangiu și Ion Popescu.

Manifestul care a circulat printre muncitorii Schelei Arbănași în 1918 chema muncitorii la luptă arătând... „Poporul român trebuie să se pregătească să smulgă puterea din mîna stăpînitorilor de azi și de ieri, să smulgă din stăpînirea lor fabricile și pămînturile, pentru a înlătura sărăcia, mizeria și ignoranța de azi, pentru a introduce și la noi adevărata domnie a poporului muncitor și pentru a face din România o Republică Socialistă...”.

Muncitorii de la Nehoiu au înaintat conducerii fabricilor Göertz, în 1920, un memoriu prin care cereau: recunoașterea sindicatului, a delegaților pe ateliere, repartizarea unei săli de întruniri, reducerea orelor de lucru, mărirea salariilor. Cu această ocazie se impunea condiția ca nici un lucrător să nu fie îndepărtat fără înștiințarea consiliu'ui muncitoresc. În folosul femeilor muncitoare se cerea mărirea salariilor, precum și amenajarea unui spital.

Problema organizării mișcării socialiste a stat în centrul atenției organelor de siguranță. Într-o notă a șefului Brigăzii de siguranță Buzău acesta făcea cunoscute forurilor superioare discu-

țiile purtate la întrunirea de la Clubul socialist din 9 februarie 1920, la care conducătorii socialiști au demonstrat că sindicatele trebuie neapărat să se contopească cu partidul socialist. În cuvântul său, Nicolae Boiangiu, președintele Sindicatului mixt Buzău, și șeful Secțiunii locale a Partidului Socialist a cerut să depună mai multă străduință pentru a „deștepta poporul, să facă propagandă pentru a înmulți numărul membrilor sindicaliști“.

La o întrunire din 29 februarie 1920 din sala „Moldavia“ în cuvântul său unul din muncitorii de la „Saturn“ arăta că „muncitorii sînt prost plătiți, primesc 12 lei zilnic“.

Documentele conțin informații referitoare la organizarea Partidului Socialist pe secțiuni la sate.

În cadrul unei întruniri a secției din comuna Breaza s-a cerut amnistia generală, demobilizarea și încheierea păcii, aducîndu-se critici Partidului Liberal care prin politica sa a dus „țara la prăpastie“.

Socialiștii buzoieni s-au preocupat și de organizarea tineretului. Astfel la Clubul Socialist la 1 februarie 1920 a avut loc o întrunire a Comitetului Tinerilor Socialiști, la care s-au citit statutele și s-au dat instrucțiuni de organizare.

Proletariatul buzoian va participa și în perioada interbelică la o serie de acțiuni revendicative. Muncitorii buzoieni au organizat acțiuni de comemorare a celor ce și-au dat viața în urma grevelor muncitorilor ceferiști și petroliști din februarie 1933.

Urmările ocupației militare străine în timpul primului război mondial, contribuția materială și aportul militar al buzoienilor pe câmpurile de luptă în timpul celor două războaie mondiale sînt oglindite în unele documente din aceste fonduri.

Dările de seamă ale prefecturii, prin conținutul lor bogat în informații, contribuie în cea mai mare măsură la reconstituirea is-

1814 septembrie 14. Hrisov de danie al lui Ioan Gheorghe Caragea din schitul Valea Caprei din județul Saac prin care îl scutește de plata diimăritului și vinăriciului și întărește dreptul de a ține doi scutelnici.

toriei județului Buzău ; industria, comerțul, sistemul bancar ne apar în funcție de perioada cercetată, fie în situația de avânt și înviorare, fie afectate de criză, de pregătire și apoi de desfășurarea celui de al doilea război mondial.

De asemenea studierea materialelor documentare din anii 1945—1949 permite conturarea sub toate aspectele a situației județului Buzău în condițiile luptei conduse de Partidul Comunist Român pentru înfăptuirea revoluției populare.

Dintre măsurile cu caracter politic sînt de remarcant constituirea și activitatea Consiliului politic județean, alegerea și numirea primarilor democrați.

Materialele documentare din fondurile primăriilor Buzău, Rîmnicu Sărat și Mizil cuprind referiri la sistematizarea orașelor, împrejmuiți de terenuri, alinieri și măsurători de străzi, aprobări pentru construcții particulare, arendarea aprinderii felinărilor, amenajarea grădinilor publice, introducerea iluminatului electric, introducerea și dezvoltarea rețelei de apă și canalizare, exproprieri pentru utilitatea publică (clădiri de interes comercial, bulevarde, asfaltări de străzi, întreținerea curățeniei orașului) etc.

Fondul Primăriei orașului Buzău deține un număr de documente care sprijină cercetarea cu date despre istoricul fiecărei instituții, informația scrisă fiind completată de fotografii, schițe și planuri.

Alte documente se referă la organizarea și dezvoltarea învățămîntului, a rețelei și asistenței sanitare pentru populație.

Se impune a fi semnalate documentele care oglindesc dezvoltarea culturală a județului, înființarea de cercuri literare, secrete muzicale, organizarea de biblioteci, înființarea și întreținerea de coruri și fanfare, turnee de teatru, cinematografe, construirea de

1907 martie 12. Proces-verbal referitor la grupul celor 1000 de țărani înarmați din localitățile suburbane care voiau să pătrundă în Buzău.

Proces Verbal
1818
12 Martie 1907.

În Procesorul Tribunalului de
Buzău

Caustatam că azi 12 Martie 1907
la amfiteatru am a se la podul Buzăului.
Ca împreună cu forta armată să
să îndreptăm intrarea în oraș a unui
mare număr de țărani răsculați punând
areșt și cari la săvârșirea legii a li
său făcut de autoritatea competentă, re-
șcind a se retrage timpului lui făcut up
de areșt răsind pe Petre Ilean Gălbene
Caustatam Angelicu, Grigore C. Șurubanu
Draga Mihail și Șau Ilean Dănilă și
Caustatam a i urmări, o parte din ei s-au
retras în căminul lui Caustatam Șau Șolă
unde au fost areștați pe Dumitru Șolă
Dragăliu Șolă Șolă și George Șolă Șolă
ordonând areștarea lor, precum și a căminului
Șolă Caustatam Șolă Șolă can în adăpost
areșt.

Procuror
H. Șurubanu

monumente și întreținerea celor existente, organizarea de baluri și serbări.

Amintim în acest sens preocuparea Primăriei Buzău să ofere condiții bune pictorului Carol Pop de Szatmari care urma să picteze atît momente istorice cît și obiceiuri și costume populare din zonă.

2. *Fondurile economice* evidențiază faptul că Buzăul, vechi centru comercial și meșteșugăresc, cunoaște începînd cu a II-a jumătate a secolului al XIX-lea o intensă dezvoltare economică pe baza valorificării importantelor resurse materiale oferite de solul și subsolul județului.

Specificul agricol al județului determină o mai accentuată dezvoltare a ramurilor alimentare — morărit, instalații de fabricare a băuturilor spirtoase, brutării.

La începutul secolului al XX-lea se intensifică exploatarea zăcămintelor petrolifere de către capitalurile străine — germane, austriece, engleze, americane, franceze — la Sărata Monteoru, Berca, Arbănași, Tegai Pîclele, Cîndești, Sătuc, unde au concesiuni și exploatare. Documentele din fondurile societăților petroliere: Petrolul Românesc Arbănași, Creditul Minier Arbănași, Columbia Arbănași, Steaua Română Arbănași, Aquila Franco-Română Arbănași, Astra Română Berca, Steaua Română Monteoru, Nafta, Concordia, Româno-Belgiană Arbănași, aflate în depozitele filialei, coroborate cu cele din fondul Inspectoratului Minier, dau informații despre suprafețele în concesiune și în exploatare, producția realizată, timpul și condițiile de muncă ale lucrătorilor, salarizarea, acțiunile inițiate de sindicatele muncitorești pentru obținerea de revendicări economice și politice.

Materialul arhivistic ilustrează progresele tehnicii din domeniul extracției țițeiului, studiile privind zăcămintele la șantierele societății, modul de exploatare, calculul de rentabilitate al exploatărilor societății etc.

Referitor la foraj sînt informații multiple privind adîncimea medie a sondelor săpate, programul de tubaj al acestora, programul de lucru, lucrările de prospecțiuni geologice. Alături de zăcămintele petrolifere, în județ se extrăgeau și exploatau cărbunile și chihlimbarul. În 1934, conform unei statistici efectuate la nivel de județ producția de chihlimbar era de 22.752 kg. iar cea de cărbune era în 1936 de 536.136 kg. Producția totală de țiței a județului se cifra în 1936 la 46.453.581 kg. Camera de Comerț și Industrie Buzău și Camera de Comerț și Industrie Rîmnicu Sărat furnizează date referitoare la activitatea comercială și industrială a județului. Registrele de înscriere a firmelor individuale dau date în legătură cu denumirea firmei, emblema, numele și prenumele comerciantului, obiectul și felul comerțului, mărcile de fabrică și comerț întrebuintate, anul înmatriculării.

De o valoare documentară cu totul deosebită sînt documentele din fondurile Întreprinderea forestieră Nehoiu 1906—1946 ; Rafinăria „Venus” Rîmnicu Sărat 1925—1953 ; Mina Ojasca 1942—1962, „Moara 11 Iunie” Buzău 1936—1954, Fabrica de țigarete Rîmnicu Sărat 1916—1952, constituind izvoare extrem de prețioase pentru studierea unor probleme privitoare la economia capitalistă, capitalul investit în aceste întreprinderi, producția, numărul și calificarea personalului angajat, materiile prime și gama de produse fabricate, organizarea întreprinderilor după naționalizare, oferind date interesante despre investiții și inovații, cercetări pentru descoperirea de noi zăcămintele carbonifere.

Un bogat material arhivistic privind exploatarea lemnului în Munții Buzăului cuprinde fondul Întreprinderii forestiere Nehoiu. Acesta conține date despre înființarea întreprinderii, capitalul investit, personalul angajat, gradul de calificare al acestuia, sistemul de salarizare al muncitorilor. Ca și în fondurile administrative se păstrează valoroase documente care relatează despre participarea muncitorimii din Nehoiu la acțiuni revendicative, pentru cîștigarea unor drepturi economice și politice. În 1921, la 4 ianuarie mun-

Raport

9782

12 Aug. 1909

În seara de 10 August
în casele Raducanu Sîpîmaru
din Str. Sobraiei 118, a avut
loc întrunirea lucrătorilor
de la C. J. 2.

Întreunirea a început
la orele 8 și a durat pînă
la orele 10 1/2. Au luat parte
60 persoane:

Cerc. Împreună

Mater. Dimitrie inel. lucr.

Gh. Giosan

+ Al. Ștefanescu

+ N. Molescu

Popescu Andrei

+ N. Mironescu

+ Al. Ștefanescu

citorii au declarat grevă, cerînd reprimirea la lucru a celor concediați. Printre conducătorii grevei erau membri ai sindicatului local. În 1937 sindicatul local, datorită acțiunilor inițiate de muncitori, a fost recunoscut ca persoană juridică.

Fondul fabricii „Metalurgica” cuprinde ample informații referitoare la înființarea unității, materiile prime foloiste, produsele fabricate, valoarea totală a investițiilor, furnizări, situații și statistici despre personalul utilizat, transformarea fabricii în 1929 în societate anonimă.

Cei interesați de problemele agrare găsesc informații în arhivele camerelor agricole Buzău și Rîmnicu Sărat. Inspectoratul cadastral Rîmnicu Sărat, cuprinde date despre aplicarea legii învoielilor agricole, reformele agrare din 1921 și 1945, modul de aplicare al acestora, statistici privind exproprierea și împrumutarea, desfășurarea campaniilor agricole de semănat și recoltat, înregistrarea agriculturii din județ cu mașini și unelte, lucrări de amenajări funciare, numărul muncitorilor agricoli, prețul muncilor agricole, planuri și parcelări de moșii, lucrări cadastrale.

Alături de celelalte documente, fondurile Ocoalelor silvice, Direcția a IV-a silvică Buzău, Serviciul silvic Rîmnicu Sărat, Inspectoratul de vînătoare Buzău și Rîmnicu Sărat prezintă interes pentru cercetare, conținînd date despre exploatarea pădurilor particulare și ale statului, pepiniere, plantații, împăduriri și punerea în valoare a masei lemnoase în această zonă.

În depozitele filialei există nenumărate documente aparținînd instituțiilor bancare : Banca Națională, filialele Buzău și Rîmnicu Sărat, băncile populare care oferă cercetării informații despre înființarea băncilor, capitalul deținut, operațiunile efectuate, împrumuturile solicitate, starea socială a locuitorilor.

1909 august 12. Raport al agentului de siguranță din Buzău referitor la întrunirea lucrătorilor ceferiști din casele lui Răducanu Săpunaru.

3. *Documentele fondurilor Camerei de muncă Buzău și Râmnicu Sărat* cuprind informații despre șomaj, lupta muncitorilor pentru respectarea repausului duminical, conflictele de muncă individuale și mai ales colective, ordine privind aplicarea legii pentru pregătirea profesională, calificarea, salarizarea, corespondență de referire, tabele cu întreprinderile de pe raza județului. Toate aceste documente se referă la modul de aplicare și respectare a legislației burgheze a muncii în județele Buzău și Râmnicu Sărat.

4. Din categoria *fondurilor judecătorești* păstrate la filială menționăm : Tribunalul județului Buzău (1831—1968), Tribunalul Râmnicu Sărat (1831—1960), Curtea cu juri Buzău și Râmnicu Sărat, judecătoriile Beceni, Buzău, Pătîrlagele, Mizil, Pîrscov, Pogoanele, Boldu, Dumitrești.

Materialul arhivistic se compune din registre și dosare de cauze civile, penale și comerciale. Dosarele procesorale pentru infracțiuni de drept comun pot servi la reconstituirea fenomenului infracțional în diferite momente, studierea cauzelor care l-au produs, implicarea lui în viața socială-economică.

Numeroase procese între proprietari, arendași, moșieri și clăcași pentru posesie sau nerespectarea contractelor de arendare ne permit urmărirea pe mai bine de un secol a frământărilor țărănești din județul Buzău.

Exemplificăm în acest sens : procesele moșnenilor din Aldeni, Goidești, din 1832—1838 pentru cotropirea moșiilor lor. Moșnenii de pe moșia Balaure s-au judecat cu moșierii pentru că „le face încărcătură la dijma porumbului“, iar moșnenii Robești și Mocești au avut un proces îndelungat pentru deosebirea moșiei lor de cea a proprietarului din sat.

1920 octombrie 23. Proces-verbal referitor la declararea grevei generale de către muncitorii de la Schela Arbănași, al căror conducător, Nicolae Boiangiu era șeful secțiunii locale a Partidului Socialist și președintele Sindicatului mixt Buzău.

Proces-Verbal

Art. 23. 23 Octombrie 1920

Mr. Eug. Lucian Romanescu al. Trib. Inferior
Cautatim ca venim transportat in Com. Roman.
la Sclara Albana unde s'a declarat gura in
cauza cautatim ca s'a declarat fara Marea
diminuti la ale 1 1/2 ... - 20 Oct. ca ...
Art. 23 la pe la ale 1 a m. au declarat.
fura

Cautatim ca instigatim acut.
Gura este vocalizata Mr. Boniciu, care
in raspundit aliteratim manifest pe
secretim indrutilim local Mr. Murtan
manifest ca s'a propusit de instigatim
devenim Cautatim ca gura
s'a declarat in urma acut. instigatim
fura un motor altim in interval
muncitorim in fura a renga
la dispozitimale lepsi crutim muncitorim
la arbitrij

Am Romanescu

Fondurile judecătorești conțin ample informații despre ridicările în masă ale țăranilor buzoieni pentru a-și apăra drepturile.

Mărturiile în acest sens stau răscoalele țăranilor de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

Aplicarea abuzivă a legii reformei agrare din 1864 a generat mișcări într-o serie de localități din județ, dintre cele mai semnificative fiind cea din 1869 din comuna Grabicina, din comuna Smeenii din anul 1873, care, prin amploarea ei, a însemnat câștigarea pentru scurt timp a unor drepturi de către țăranii revoltați.

Plecînd de la neaplicarea justă a legii agrare din 1864, țăranii din Gura Sărății alcătuiesc în anul 1869 un memoriu detaliat intitulat „Memoriul nenorociților clăcași” — cu subtitlu — „că legea nu există pentru țărani”, în care se arată situația de mizerie a țăranilor și nedreptățile care li se făceau.

Anul 1888 a marcat noi încercări din partea țăranimii de a pune capăt exploatării, concretizate printr-o serie de mișcări, care au culminat cu răscoalele țăranilor din mai multe sate. Astfel, în aprilie 1888 au avut loc frămîntări în comunele Gura Sărății și Boldești, sub influența răscoalelor din satele Jilavele și Fulga din județul limitrof. Inițiatorii acestor mișcări au îndemnat pe țărani „să se ridice contra primarilor, proprietarilor și arendașilor” pe care îi considerau vinovați de sărăcia țăranilor. Din același motiv se răzvrătesc în anul 1892 și clăcașii din satul Fundeni, iar în anul 1899 cei din Dara, Gura Sărății și Mihăilești.

Mișcările din 1892 au fost generate de aplicarea legii vînzării bunurilor statului la țărani, în condițiile în care a fost însoțită, pretutindeni de abuzuri. Răscoala de la Fundeni a fost provocată tocmai de abuzurile comisiei de parcelare și a fost greu potolită de către autorități.

Răscoalele din 1900 de la Măgura, Unguriu au culminat cu cea de la Pîrscov. La 20 octombrie procurorul Tribunalului Buzău

1933. Ziarul „Vocea Buzăului” prezintă membrii sindicatului muncitorilor brutari.

Profesionale

Zilele trecute, cu prilejul împlinirii unui an de activitate a sindicatului brutarilor s'a ținut la sediul sindicatului în casa Stambuliu, o ședință solemnă,

Cu această ocaziune, au luat cuvântul d-nii Gh. Dinu, președintele sindicatului, Ion Eremia și Nae Coman.

Oratorii au arătat activitatea dusă pe terenul profesional și lupta pentru revendicările muncitorești, din

tre care au fost: repauzul duminical și rotația pentru lucrătorii șomeri.

Au mai arătat că dacă repauzul recunoscut de lege e uneori călcat, aceasta se întâmplă din cauza lipsei de

Membrii Sindicatului lucrătorilor brutari

educație a unor muncitori neorganizați.

Repauzul duminical ar fi pe deplin respectat dacă și patronii brutari ar înțelege mai mult propriul lor interes, stând alături de nevoile breslei muncitorești.

Rotația, a doua măsură câștigată în cursul anului acesta, asigură existența de o săptămână a lucrătorilor

șomeri, expuși altfel să moară de foame.

Au mai luat cuvântul: d. V. Cucerea din partea sindicatului chelnerilor, d. Atanase Volintir, în numele sindicatului C. F. R., M. Benea, în numele Camerei de muncă, M. Bratosiu, S. Reimann și avocat Iancu Constantin, cari prin cuvinte

calde, au arătat foloasele sindicalizării,

făcea cunoscut judecătorului de instrucție că potrivit informațiilor date de primarul comunei Pîrscov, țăranii din comună, aflați în mare fierbere, înarmați, se opun la aplicarea noii legi. Ca și în cazul unor răscoale din anii anteriori, țăranii au recurs la arme de foc atacînd primăria, silindu-l pe notar să se ascundă, iar pe primar să fugă din comună. În momentul sosirii autorităților județene și a armatei, răsculații ocupaseră deja primăria. Răsculații din Pîrscov, sprijiniți de țăranii din comunele vecine, au luptat nu numai pentru propriile deziderate, ci și pentru anularea definitivă a legii nedrepte din 1900. Aceasta constituie un element nou în manifestările de solidaritate ale țăranilor răsculați, un pas înainte în creșterea conștiinței de clasă.

Toate aceste răscoale au culminat cu „vîlvătaia” care a cuprins țara de la un capăt la altul în martie 1907, antrenînd într-un năvalnic șuvoi de luptă marea masă a țăranimii din județele Buzău și Rîmnicu Sărat. Răscoala a cuprins 41 de localități, din cele 107 comune ale județului Buzău, iar în județul Rîmnicu Sărat 56, din cele 80 de comune. Semnalul l-au dat rezerviștii chemați spre a fi încazarmați, dar lăsați în libertate ca surplus de efectiv. Ei au mers în oborul orașului și, împreună cu țăranii, au pornit în două coloane, cărora pe parcurs li s-au adăugat numeroși băieți de prăvălie, tîrgoveți, meseriași. Mai multe magazine și case de pe străzile Cîndescu, Orășanu, Banului, Clementei, Dobrogei au fost devastate.

Masele de țărani din comunele Măracineni, Zilișteanca, Mătești, Potoceni, Zărnești, Fundeni, Aliceni au străbătut drumul spre Buzău, după ce devastaseră conacele și se răfuiseră cu arendașii moșilor ca Spiru Peclaride, Hristodor, Drosu, Pavel Cătănescu, Nicu Cerchez, Mișu Antonescu, iar la podul Buzăului răsculații au fost opriți însă de trupele de infanterie. S-au răsculat și țăranii din comunele Pogoanele, Padina, Odăile, Cochirleanca, Gherăseni, Movila Banului.

Bogate în informații sînt dosarele firmelor industriale și comerciale, ale asociațiilor culturale, de întraajutorare, ale persoanelor juridice din județul Buzău. În dosarele respective au fost grupate, de-a lungul anilor, statutele de organizare și funcționare, dările de seamă și rapoartele anuale ale consiliilor de administrație, bilanțurile anuale. Documentele coroborate cu cele similare din fondurile administrative, economice sau din ramura de muncă și ocrotiri sociale, servesc drept izvoare indispensabile urmării evoluției economice și sociale a județului. Fondurile judecătorești oferă importante surse de informare pentru cei interesați în cercetarea modului de exploatare a bogățiilor solului și subsolului, precum și de exproprieri de terenuri.

5. *Documentele aparținînd fondurilor sanitare* deși în număr redus, ca Serviciul Sanitar Buzău și Rîmnicu Sărat, Spitalul Bagdat Rîmnicu Sărat permit cercetarea pe baza statisticilor sanitare, a stării de sănătate a locuitorilor, funcționarea farmaciilor și dispensarelor, situația comunelor contaminate de epidemii, lipsa asistenței medicale corespunzătoare și a specialiștilor.

Din rapoartele și procesele verbale ale inspecțiilor sanitare făcute de medicul primar sau medicii de plăși rezultă ample analize ale condițiilor de igienă din comune, tablouri cu privire la mișcarea populației pe circumscripții și altele. Informații prețioase privind măsurile de dotare și de întreținere a spitatelor I. C. Brătianu și Gîrlași se întîlnesc în dosarele de corespondență. Documentele privind dinamica bolilor contagioase, a măsurilor și greutăților întîmpinate pentru lochidarea lor precum și mijloacele folosite pentru limitarea sau combaterea epidemiilor constituie pentru specialiști o bază documentară interesantă și utilă.

De asemenea, în urma cercetării documentelor se evidențiază slaba preocupare a autorităților pentru problemele de salubritate publică, cu influență asupra stării de sănătate a populației, situații privind natalitatea și mortalitatea.

6. *Fondurile școlare* deținute de filială provin de la școlile primare, profesionale și liceele din județ pînă în 1948. Pe o perioadă mai lungă sînt documentele fondurilor liceului „B. P. Hasdeu” Buzău, liceului de fete, a liceelor de băieți și fete Rîmnicu Sărat.

Documentele furnizează informații și despre numărul școlilor existente în județ, școli de stat și particulare, procesul de alfabetizare, cercurile culturale și numărul învățătorilor încadrați în aceste școli, dotarea materială și financiară a unităților de învățămînt. Cercetarea trecutului învățămîntului primar, profesional și de specialitate (comercial, industrial, pedagogic, de gospodărie) oferă posibilitatea cunoașterii modului de desfășurare a procesului instructiv-educativ, activitatea practică a cadrelor didactice. Menționăm că din materialele arhivistice ale fiecărei școli pot fi urmărite probleme ca : organizarea și funcționarea școlii, scopul și specificul său, condițiile materiale și social-morale în care și-a desfășurat activitatea, principiile de învățămînt, metodele și procedeele folosite în procesul de instrucție și educație, legătura dintre învățămîntul practic și teoretic, conținutul materialului predat, starea socială a elevilor și condițiile lor de existență și învățatură, veniturile școlare și administrarea lor.

Materialele documentare conțin probleme care se referă la : numiri, gradații acordate profesorilor, transferări, alcătuirea comisiei examinatorii, situații școlare ale elevilor, concursuri de admitere, înscrieri, eliminări, fișe personale ale elevilor, eliberări de certificate, ajutorarea elevilor săraci, taxe școlare, organizarea serviciului medical în școală, activitatea librăriilor școlare și a comitetelor școlare.

Informații referitoare la rețeaua sanitară și școlară a județului le regăsim și în fondurile administrative existente la filială.

7. Alături de fondurile administrative, economice, culturale, în depozitele filialei se păstrează și *arhiva instituțiilor de cult* : Episcopia Buzău, Mănăstirea Ciolanu, Mănăstirea Cotești. Cu aju-

torul acestor documente se poate urmări evoluția artei arhitecturale din țara noastră, cu informații bogate referitoare la zidirea, renovarea și decorarea bisericilor, administrarea averilor și bunurilor bisericești și școlare, donațiile obținute de instituțiile de cult, contribuția la sărbătorirea unor evenimente importante din istoria poporului, participarea cu produse proprii la târgurile internaționale, ajutorarea răniților în războiul de independență.

8. O bogată *colecție* este cea a *registrelor de stare civilă* din perioada 1832—1895. Cercetarea acestor documente ne poate furniza numeroase și variate informații.

Registrelle de stare civilă conțin elemente valoroase pentru cercetarea istoriei locale. Prelucrarea statistică, toponimică, demografică, lingvistică a datelor, numelor și informațiilor pe care aceste documente le conțin este de un real folos cercetării istorice și filologice. Registrelle sînt cu atît mai prețioase cu cît județul nostru păstrează din secolul al XIX-lea foarte puține statistici ale recensămintelor efectuate, unele fiind incomplete. Pe baza lor se pot face totuși estimări privind potențialul uman al satelor și orașelor buzoiene, ocupația populației, stabilirea nomenclaturii satelor, evoluția organizării administrative, înființarea de noi sate și dispariția unora prin contopire, de a căror existență aproape că s-a uitat. Cercetarea registrelor de stare civilă unde numele acestor sate apare, pune cercetătorul în postura cunoașterii unor lucruri inedite, pe care le poate semnală. Documentele de stare civilă stau la baza cercetării genealogice, a filiațiunii între persoane și a litigiilor de moștenire, clarificînd sau completînd aspecte diferite ale vieții sociale.

*

Ca urmare a așezării geografice, Buzăul de nenumărate ori a fost ținta unor jafuri, năvăliri, la care se adaugă și neglijența oamenilor ; ceea ce a dus la pierderea și distrugerea multor valori

PROCES VERBAL

Întâri anul una mie nouă sute patruzeci și patru, luna septembrie, ziua douăzeci și șapte în Comuna Brădeanu.

În ziua de azi, la ora 10, seful Postului Jandarmi Brădeanu din Legiunea Jandarmi Război, constată prin prezentul proces verbal următoarele:-

Având în vedere ordinul telefonic Nr. 644, al Secției Jandarmi Război, din 24 August, urmat după ordinul Legiunii Jandarmi Război, Nr. 1866/1944, cât și Ord. Încapac. Jand. Salati Nr. 712/1944 prin care se ordonă să în cazul când pe teritoriul Postului se produce atacuri din partea trupelor Germane, să se raporteze în lucră, cerând concursul trupelor aflate pe teritoriul Postului, s'au să se folosească de Flot. A.G.P.-

Întâri data de mai sus, având sece oameni ce urmau să se alăture din Flot. A.G.P. către ei s'au explicat de noi misiunea pe care o au în cazul arătat mai sus, să execute prevederile ord. de mai sus, în care sece conform ord. Secției Jandarmi Război, telefonice Nr. 651, din 26 Septembrie 1944, Flot. A.G.P. a fost solicitată ca cu armă și 30 cartușe sub comanda D-ului Locot. rez. Traian David.-

Basati pe ordinul de mai sus, și instalând până de acum în colaborare cu D-l Comandant al Flot. A.G.P. organizat să se de pândă la punctele sensibile a Comunei Brădeanu.-

La ora 1,30, data de mai sus, pe când subsemnatul se afla în alarmă cu întreg efectivul Postului, în marginea Comunei de Est se auzeau focuri de armă și arme automate, în direcția unde era instalat Aerodromul român, pe islasul Comunei venit din ziua de 26 Septembrie 1944, și anume în apropierea 21 și 13 Obiectiv din Flotila I-a informații sub comanda D-lui Maior Ganeș și Căpitan Iliodor Alexandru Petre, în acest timp se auzeau și coloane motorizate ce continuau să pătrundă în centrul Comunei, trăgând focuri de armă.-

Pătrunzând în Comună, au luat contact cu Flot. A.G.P. pe care la în serviciu contra armee a continuat să tragă, iar Flot. A.G.P. ce se afla sub comanda D-lui Locot. rez. Traian David, a spus cu foc contra mașinelor Germane ce continuau să tragă în care timp s'au transportat și subsemnatul la fața locului împreună cu Doamnia sa la luptă contra atacurilor.-

Coloana Germană văzând focul concentrat al năzui Comunei răspândit, însă D-l Locot. rez. Traian David urcând pe un autocamion a reușit prin ploșe de gloanțe să etopeze unele mașinile Germane și cu concursul subsemnatului au putut scăpa 7 ostași Germani ce se afla în acel autocamion.-

D-l Comandant al Flot. A.G.P. în prezență cu oamenii din Flot. și subsemnatul, au continuat urmărirea al altui autocamion ce se afla în Comună și înconjurându-l ne-am apropiat prin focurile de armă, însă somându-l să se predea au aruncat cu grenade răzându-l pe D-l Locot. rez. Traian David la ambele picioare.-

Seful Postului Jand. Brădeanu

Comandant

Mart.
Asist.

materiale și spirituale, dintre care documentele au avut cel mai mult de suferit.

Datorită acestui fapt, din epoca medievală se păstrează un număr destul de redus de documente. Încă de la înființarea filialei regionale Buzău arhiviștii s-au preocupat de achiziționarea de la diferite persoane fizice, precum și de la mănăstiri, a unor documente cu valoare istorico-documentară ce probează vechimea și continuitatea locuitorilor din această zonă a țării.

9. Filiala Arhivelor Statului Buzău deține o *interesantă colecție de documente din secolele XV—XX*.

Un document important păstrat la filială este cel de la Ștefan cel Mare din 1490, care se referă la întărirea unei stăpîniri în județul Neamț.

De asemenea, printre documentele valoroase aflate în colecția de documente se află un hrisov, pe pergament emis în cancelaria lui Mihnea Voievod din 1582 prin care întărește o ocină în satul Poeni.

Unele documente ce datează din epoca fanariotă, se referă la întărirea, de către domnitori, a celor două mănăstiri Ciolanu și Rătești, a dreptului de stăpînire a unor moșii, scutindu-le de dări, vinărici, dijmărit, oierit. Dintre acestea amintim documentele de la Grigore Ghica din 1765, pentru mănăstirea Ciolanu, un act de danie de la Alexandru Ipsilanti, din 1775 și un document de danie de la Mihai Suțu, din 1784, deosebit de valoroase și pentru studierea artei miniaturisticii.

Dintre materialele documentare aflate în colecție menționăm : jalbe, cărți de alegere și hotărnicii de moșii, tabele de împrumut, riți, foi de zestre, testamente, catagrafii, condici, memorii, hotărîri ale unor instanțe judecătorești, contracte de împrumut sau dearendă.

1944 august 27. Proces-verbal privind participarea populației civile din comuna Brădeanu, la luptele împotriva fascismului.

Interesul crescînd pentru pămînt, pentru moșie este ilustrat și de un număr sporit de zapise de vînzare-cumpărare, învoiuri de zălogiri, ca și procesele în instanțele judecătorești din acea vreme pentru diverse pricini legate de proprietatea pămîntului. Unele documente din colecție completează informațiile privind împrăștierea țăranilor din 1864.

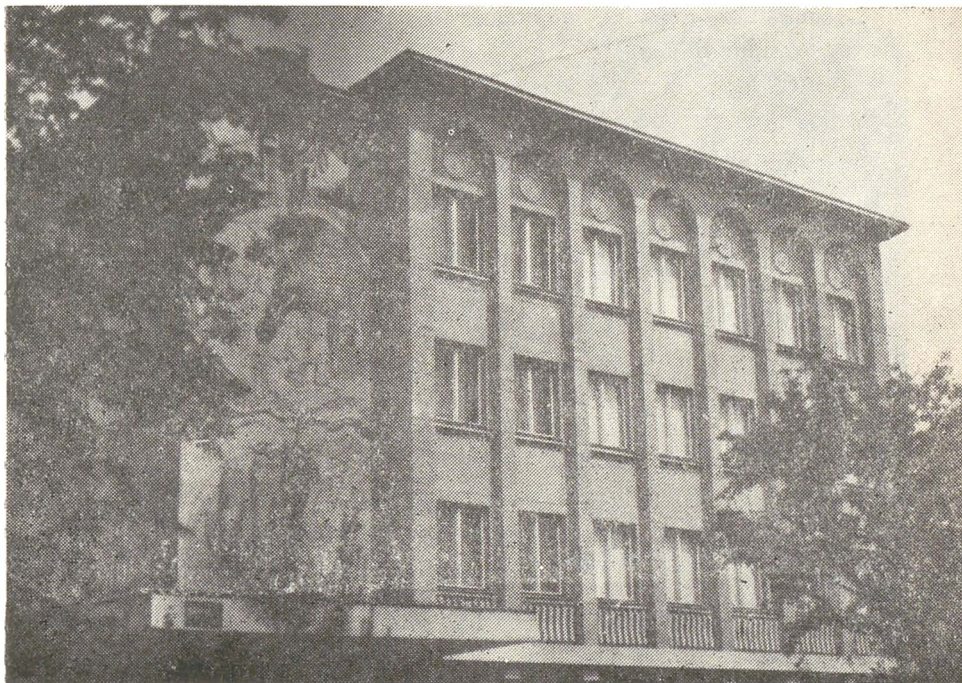
Buzoienii au stat în primele rînduri în marile bătălii pentru realizarea Unirii Principatelor eveniment oglindit în documente valoroase, care exprimă adevărată adieziunea populației județului la marele act al Unirii, cît și la reformele lui Cuza.

Filiala deține o serie de documente care reflectă elocvent sacrificii, umane și materiale, spiritul de jertfă, vitejia, dragostea neșărmurită față de țară a soldaților buzoieni și rîmnicești care au participat la campaniile militare din timpul primului război mondial, dînd tribut de sînge pentru victoria armatei române, pentru împlinirea visului de veacuri al românilor, desăvîrșirea statului național unitar român.

Alături de ostașii armatei române, populația civilă din județ a contribuit la înfrîngerea armatei celui de al III-lea Reich. Un document grăitor în acest sens este cel depus de învățătorul pensionar Traian David. Într-un proces-verbal al șefului postului de jandarmi din comuna Brădeanu, este prezentată acțiunea prin care populația civilă din comună a dezarmat o coloană germană în retragere.

Memoriile generalului în rezervă Ștefan Alexandru completează cu date inedite aspecte ce le regăsim în alte surse documentare privind desfășurarea actului insurecțional de la 23 August 1944, patriotismul fierbinte, vitejia și stăpînirea de sine a ostașilor din Regimentul 8 Dorobanți precum și grija lor pentru a apăra viața celor mai tinere vîrstare ale țării, viitorii constructori ai societății socialiste.

În ultimul timp filiala a achiziționat de la profesorul pensionar Constantin Dumitrescu lucrarea în manuscris „Material documentar referitor la viața orașului Buzău pînă în anul 1944”. Lu

Sediul Filialei Arhivelor Statului — Buzău.

crarea este o monografie a județului Buzău privită sub aspect istoric, social, economic, politic, cultural, etnografic, edilitar-gospodăresc și geografic. Cele 12.690 pagini și 2.280 fotografii, vederi, schițe, hărți, grafice, completează și întregesc prezentarea faptică. În cele 18 volume, compuse din mai multe părți, autorul a sintetizat rezultatele a peste 40 de ani de muncă neobosită, atît sub aspectul cercetării și interpretării bogatului material despre orașul și județul Buzău, cît mai ales a mărturiilor culese în peregrinările sale prin județ, fie că era vorba de material etnografic sau documente vechi și fotografii de epocă.

Primele volume se referă la așezarea și întinderea Buzăului, cuprinzînd mărturiile adunate, de la locuitorii orașului asupra eti-

mologiei numelui, a populației, evenimentele istorice din viața orașului Buzău.

În volumul al III-lea ne rețin atenția informațiile despre administrația județeană și comunală, cu date despre istoricul unor localități care se constituie azi în puncte turistice deosebit de interesante.

Astfel, în volumele care se ocupă de învățămînt, după ce tratează începuturile și evoluția acestuia, cu referiri la legislație, trece apoi la tratarea pe larg a școlilor primare, particulare, secundare. Ca anexe la fiecare dintre aceste capitole atașează anuare, documente, fotografii, schițe, vederi.

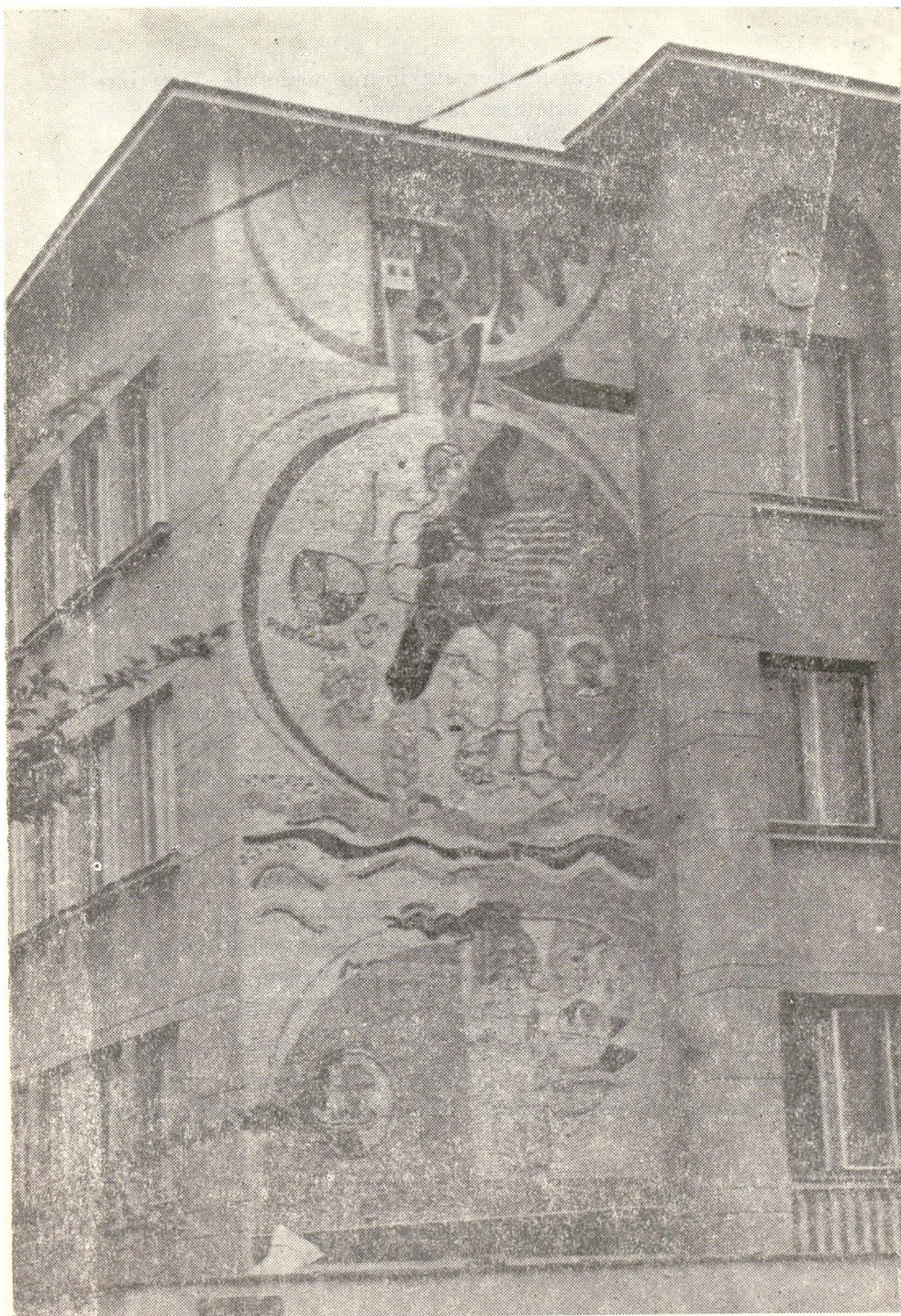
După tratarea problemelor școlare și a activității extrașcolare autorul prezintă viața și activitatea unor dascăli arătînd aportul lor la dezvoltarea vieții culturale. În volumul al VII-lea se ocupă de modul de constituire și organizare a bibliotecilor, muzeelor, societăților culturale, de tipografii și tipărituri, avînd în anexă o interesantă fotografie de la Paris a unui pictor buzoian alături de istoricul Nicolae Iorga.

Într-un alt volum se ocupă de personalități ale vieții științifice și culturale locale sau din țară, fii ai Buzăului, ca savantul de renume mondial Nicolae Vaschide, doctorul George Palade, actorii Vasile Maximilian, Ciucurette, Leonard, Aristide Demetriad. De asemenea, prezintă numeroși scriitori, pictori, sculptori.

Alte volume se referă la sănătate și asistență socială, sport, cult (cu prezentarea mănăstirilor și bisericilor, monumente istorice), a rolului lor în viața culturală a orașului și județului, justiția, în-deletnicirile locuitorilor, obiceiuri, comerț, mișcări sociale, muncitorești și țărănești, genealogii ale unor familii de proprietari participanți la viața politică și culturală a țării, ca Sărățeanu, Marghi-loman, Cîrlova, Poenaru.

Paralel cu datele despre situația economică a județului, fondurile oferă prețioase informații despre participarea și contribuția

Fresca de pe clădirea Filialei Arhivelor Statului Buzău

locuitorilor la realizarea marilor evenimente naționale. Date interesante se pot studia privitoare la aportul buzoienilor la războiul de independență. Materialele documentare menționează numeroase subscrieri și colecte de bani pentru cumpărarea de arme necesare înzestrării armatei, faptele de vitejie ale soldaților în luptele de la Smîrdan, Rahova, Vidin.

Începînd din anul 1979 la filială au fost preluate documente ce oglindesc adîncile prefaceri economice, sociale și politice petrecute în județul Buzău în anii următori actului istoric de la 23 August 1944 ca : naționalizarea, cooperativizarea agriculturii, crearea bazei unei industrii puternice.

Cercetătorului pasionat de cunoașterea tainelor arhivelor i se pun la dispoziție la sala de studiu, pe lîngă documente, o bogată colecție de ziare, fotografii, planuri și hărți. *Biblioteca documentară* număra peste 3500 volume, putînd fi cercetate cărți vechi deosebit de valoroase. Dintre acestea se remarcă „Evanghelia” tipărită la București în 1723, un „Antologhion” tipărit la București în 1777, „Chiriadodromion” de București din 1732, un „Mineu” de Buda din 1805, un „Triodion” de Rîmnic din 1782. Aici se află majoritatea tipăriturilor buzoiene din secolul al XIX-lea. Pe unele dintre ele se află însemnări marginale referitoare la unele evenimente istorice, meteorologice, seismice.

De reținut existența în biblioteca filialei a unor lucrări tipărite care au aparținut unor cunoscute personalități : Nicolae Iorga, Dimitrie Onciu, A.D. Xenopol, Vasile Pârvan.

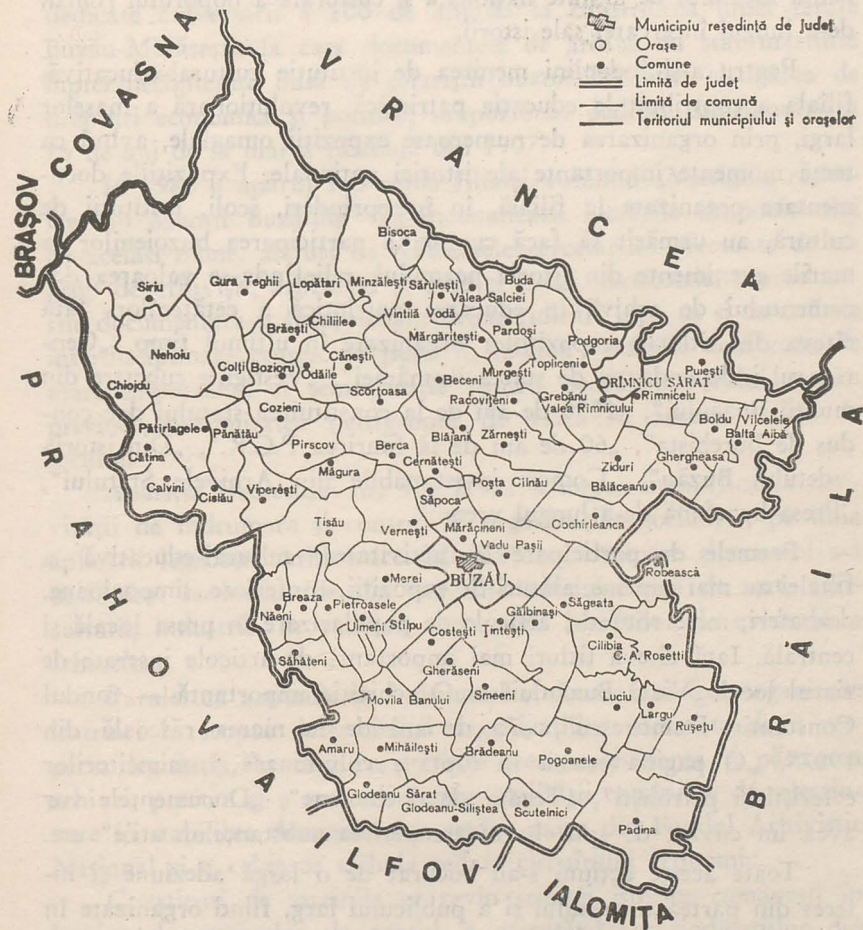
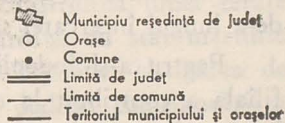
Filiala deține volume de documente editate de Academia R.S.R. și Direcția Generală a Arhivelor Statului.

Tezaurul documentar al filialei se îmbogățește an de an prin preluări de documente de la organizații socialiste, prin achiziții și donații de la persoane fizice, precum și prin microfilme.

Arhiviștii s-au preocupat tot mai mult să pună în valoare patrimoniul documentar aflat în păstrare, cu atît mai mult cu cît după cum afirma marele istoric Nicolae Iorga arhivele „*nu sînt*

JUDEȚUL BUZĂU

LEGENDĂ

simple depozite de acte vechi, ci adevărate laboratoare de cercetare științifică”.

Filiala Arhivelor Statului Buzău și-a făcut un titlu de onoare din a face cunoscute publicului larg documentele din patrimoniul său — comori inestimabile ale Fondului Arhivistic Național — căutând printr-o paletă cât mai diversă de modalități să reliefeze permanența idealului de unitate națională și culturală a poporului român de-a lungul încercatei sale istorii.

Pentru a-și îndeplini menirea de instituție cultural-educativă, filiala a contribuit la educația patriotică, revoluționară a maselor largi, prin organizarea de numeroase expoziții omagiale, avînd ca temă momente importante ale istoriei naționale. Expozițiile documentare organizate la filială, în întreprinderi, școli, instituții de cultură, au urmărit să facă cunoscută participarea buzoienilor la marile evenimente din istoria neamului, reliefîndu-se valoarea documentului de arhivă în educarea patriotică a cetățenilor. Iată cîteva din titlurile expozițiilor organizate în ultimul timp. „Centenarul independenței de stat a României“, „Vestigiile rupestre din munții Buzăului“, „2050 de ani de la constituirea statului dac condus de Burebista“, „60 de ani de la făurirea P.C.R.“, „Din istoria județului Buzău“, „Comori inestimabile din Arhivele Statului“, „Presa buzoiană de-a lungul vremii“.

Formele de participare la activitatea cultural-educativă a filialei au mai cuprins, alături de expoziții, conferințe, simpozioane, dezbateri, mese rotunde, articole de popularizare în presa locală și centrală. Iată cîteva titluri mai importante de articole inserate de ziarul local. „Viața Buzăului“ : „O achiziție importantă — fondul Constantin Dumitrescu“, „75 de ani de la marea răscoală din 1907“, „O pagină eroică în lupta revoluționară a muncitorilor ciferiști și petroliști“, „Tezaur de documente“, „Documentele vor avea un cuvînt de spus în redescoperirea substanțelor utile“ etc.

Toate aceste acțiuni s-au bucurat de o largă adeziune și interes din partea tineretului și a publicului larg, fiind organizate în

colaborare cu Consiliul Județean al Organizației Pionierilor și Comitetul Județean Buzău al Uniunii Tineretului Comunist, în scopul educării tinerei generații în spiritul prețuirii și respectului pentru valorile trecutului.

Unele simpozioane organizate în colaborare cu Muzeul Județean de istorie s-au bucurat de apreciere. Amintim simpozioanele dedicate aniversării a 100 de ani de la construirea liniei ferate Buzău-Mărășești, la care documentele de arhivă au stat mărturie luptei necontenite dusă de ceferiștii buzoieni pentru cîștigarea de drepturi economice și politice, simpozionul dedicat comemorării a 75 de ani de la marea răscoală din 1907.

În 1980 a apărut sub egida filialei volumul „Vestigiile rupestre din Munții Buzăului” ce încununează lucrările simpozionului cu același nume, alături de rezultatele cercetărilor efectuate de un grup de arhiviști, arheologi și istorici locali. Articolele, reproducerile documentare și foto, nenumăratele ridicări topo ca și cercetările interdisciplinare reușesc să pună în lumină vestigiile unei zone de mare importanță și semnificație pentru istoria poporului român privind continuitatea neîntreruptă de viață în aceeași vatră de locuire.

Apariția Decretului nr. 472 /1971 a impus intensificarea activității de îndrumare și control la organizațiile socialiste, pe linia aplicării legislației arhivistice. Munca de îndrumare și control s-a desfășurat la instituțiile din ramurile administrației de stat, agricultură, industrie, în vederea cunoașterii lucrărilor de evidență a arhivelor.

Paralel cu acțiunile de îndrumare și control au fost organizate instruirii în scopul determinării organizațiilor socialiste de a respecta legislația, în ceea ce privește crearea, evidența și păstrarea arhivei, precum și a creșterii responsabilității comisiilor de selecționare în stabilirea documentelor ce fac parte din Fondul Arhivistic Național și a celor ce trebuie redade circuitului economic.

Conștienți de sarcinile ce revin științei istorice românești în lumina documentelor de partid, a orientărilor și indicațiilor din

cuvîntările secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne obligă și ne mobilizăm azi în desfășurarea unor multiple activități de ocrotire a bunurilor arhivistice, de valorificare complexă și multilaterală a acestora pentru punerea în valoare a inestimabilului tezaur de documente, în scopul cultivării respectului față de strămoși, față de lupta necurmată pentru dreptate și libertate, față de realizările prezente, a dragostei față de patrie, partid și popor. Ne revine nobila și dificila misiune de a contribui, alături de ceilalți factori educaționali, la conștientizarea maselor, la edificarea omului nou, constructor al societății socialiste și comuniste.

În contextul unei efervescente creație în toate domeniile de activitate, s-au aniversat în anul 1976 în județul Buzău, 1600 de ani de la prima mențiune documentară a orașului găsită pînă acum, care atestă, pe lîngă organizarea economico-socială a populației autohtone și legăturile neîntrerupte existente între locuitorii aflați pe cele două maluri ale Dunării, dovadă de necontestat a continuității popurului român pe meleagurile natale. Acumulînd o bogată civilizație materială și spirituală, poporul român s-a distins întotdeauna, așa cum o arată documentele păstrate în Fondul Arhivistic Național, prin dragostea de adevăr și dreptate, prin dîrzenie și dreptate, prin voința de a fi stăpîn pe destinul său, de a-și făuri viitorul în deplină libertate, pentru îndeplinirea idealurilor de libertate, pace și progres. Sintetizînd contribuția buzoienilor la realizarea marilor îndepliniri ale istoriei popurului român, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU arăta că : „În decursul secolelor Buzăul a ocupat un loc important în luptele purtate împotriva cîmpitorilor străini pentru unitate națională, pentru formarea statului național unitar și apoi în mișcarea revoluționară, în luptele împotriva fascismului, pentru triumful socialismului în patria noastră.”

RÉSUMÉ

La filiale des Archives de l'Etat offre par cet ouvrage, une brève image de l'évolution historique de ce territoire et de la valeur du trésor documentaire qui y est conservé. La première partie de l'ouvrage nous présente le développement historique du département, dès les premières attestations de l'existence de l'homme dans cette région du pays, concrétisées en beaucoup de découvertes archéologiques, le progrès réalisé par la société humaine stimulé aussi par l'assiduité des habitants de ce pays que par la position géographique favorable située à l'encontre des routes commerciales — pendant les régimes social-economiques qu'elle a traversé.

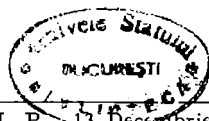
Les habitants de ces parages ont participé effectivement à tous les événements importants de l'histoire du pays.

La deuxième partie de l'ouvrage comprend un court historique de la Filiale des Archives de l'Etat du département de Buzău, en commençant avec les premières préoccupations qui ont existé pour la conservation des documents, dès le régime féodal, en suivant l'évolution de la législation archivistique jusqu'à nos jours. Dans la troisième partie de l'ouvrage on présente le trésor documentaire conservé dans la Filiale des Archives de l'Etat du département de Buzău. Les documents détenus dans les fonds d'archive administratives, économiques, judiciaires, travail et Assurances sociale, sanitaires, d'enseignement, culturels, auxquels on ajoute la collection de vieux documents, reflètent l'entière évolution économique, sociale, politique et culturelle du département.

En conclusion de la monographie on présente les activités déployées par les collectives d'archivistes en vue de la valorification du trésor documentaire conservé par la filiale, et les autres genres d'activités.

L'ouvrage par sa structure et son mode de présentation, accompagné d'une riche illustration, constitue une chaleureuse invitation adressée aux

spécialistes et au public pour la connaissance et l'étude des valeurs documentaires conservées avec soin par la Filiale des Archives de l'Etat du département de Buzău, des preuves incontestables de l'ancienneté et de la continuité de la population sur ce territoire de l'héroïsme du peuple roumain prouvé dans les batailles pour progrès et liberté nationale et sociale.

Tiparul executat la I. P. „13 Decembrie 1918” sub comanda nr. 2/40

ІТІОБЖІЮ ІОУ НІКОЛАЕ АЛЕКСАНДРОВСКОЕ НІНІ

Дієтє... **К**... **Ш**... **В**... **П**... **К**...

ІОУ НІКОЛАЕ АЛЕКСАНДРОВСКОЕ НІНІ

ІТІОБЖІЮ ІОУ НІКОЛАЕ АЛЕКСАНДРОВСКОЕ НІНІ